

dre stolte og stille Navne i det vestjyske Redningsvæsens Historie er sande Efterkommere efter hint gamle, vise Folk af Søfarene og Vandrere, de er sande Brødre til dem paa den anden Side Nordens, der blev Marven (gennem »Saksernes og »Anglerne») i det britiske Verdensrige. Og Rytterfolket Dannerne, de kampglade Kvæge- og Hesteopdrættere, satte sig fast paa den fede Jord inde ved Fjorden med selve Tordenguden indviet og hans muntre Buldren i Tale som Væsen — man er aldrig vis paa Thyboen. Hastigt kan muntre fjernelyst Glimt i al Bulderet forvandles fra uskadelige og lystige Kørmod eller Sliddeglimt til selve det dørbende Lyn. Da kommer der Ild under hans Hests Hove, da fyger det af Gæster over Sletterne — da maa alt gaa til Kong Knud i Odense. Og han brugte ellers Skannerne ganske gevaldigt. Thyboens gamle Tordenkille, Arven fra ældgamle Kulturfolk i Forasen, ramte ham dog. Nu er Folket jo fredeligere — saadan set. Thylands Værnehelgen Hellig Thøger der fra Slaget paa Stiklestad 1000 Aar senere forbrændte og plyndrede ind i Limfjorden, han var en kæmperlig Prælæt fra Thüringen i den kristne Kone Olav den digres Hær, hin norske Konge, der vandt Helligkronen i Staalhusen over tilkastede, men han svigtede sin blodige Hævn, gik i Land og steg gennem Skovene op paa det høje Bjerg over den vestre Vig. Her smedede han sine Vaaben om til Kirkeklokker, og siden er Kirkeklokkens Klang ikke stillet over det hele Thyland, og den Aften, de synger skønnest og fredeligst fra de mange, smaa som store Kirker, fra Holm til Holm, over Klitland og Sø, over Fjord og Vig, er Juleaften. Og med Perspektiv ned gennem Thyfjoklets veldige, blodige Historie vil vi se paa det i Dag, som det forbereder sig paa i Fred og Fest at fejre Midvinter. Solhvervsfesten — Julefesten for den hvide Krist, der har fredlyst Folket, mildnet dets haarde Færd og gennem et Aartusind bundet det ikke blot til Landet, men svejst det sammen til eet Folk — til Thyboen i Dag, Thybonden!

II.
Nu færdes Havbo med Holmbo og Fjordbo i fredeligt Samarbejde til Bedste for Hjem og Hus, Land og Samfund. Men kender man lidt til Sindet deroppe, og her behøver man saameend hverken at være Thybo eller at have boet længe i Landet, vil man dog stadig mærke en Smule Guldning. Holmbo og Fjordbo ser ligesom lidt ned paa Havboen, der bruger Havet og Klitlandet. Er det ikke Havvej, synes Bønderne inde paa Gaardene jo nok, at æ Havboer kunde tage nogle Dages Arbejde i Høst eller Vaar- onnen, ved Kartoffel- eller Roepotagning, ved Mergling, Dræning eller Tørvearbejde, naar det kniber med Arbejdskraften. Men det gør æ Havbo ret nødt. Han vil ikke ind og slide for de »fede forættede Bønder», som det kan lyde ikke saa lidt uerbødig og misundeligt fra den fattige og stjele Havbos Mund, naar det kniber med Fiskeriet, eller de andre Bierhverv i Klitten slaar fejl. Men banker Nøden haardt paa de lave Døre i Klitten eller ude i de pyntelige Fiskerhuse paa Havsiden, nærmer Højtider sig med strammet Kredit eller helt spærret fra Købmand og Post, ja — saa tager han alligevel fat, og hans Kvinder og Børn gør det før han. Men det er ustabil Arbejdskraft. Slaar det ind med Havvej eller godt Fiskeri rygtes — nu kalder æ Hav — ja, — saa smider han Skovi og Greb og gaar paa Havet. Saa er det lige meget, enten det er Arbejde ved Bonden, han har, eller ved de store Havne- og Høfdearbejder, der finder Sted deroppe og har

fundet Sted i de sidste Far Menne- skaldre. Det er Jarlens — Erule- rens — Uafhængighed, hans hav- stemte Hjerter, der forbyder ham det stille Bondevirke, der passer Danen saa godt, med alle Dyrene og Agre- ne om sig, naar han først har faaet siddet af Hesten og faaet den for Plov og paa Stald.

Jeg kender intet Land, hvor Julen gaar saa festligt og dog menneke- ligt og jævn ind til selv den Fattig- stes Bord heroppe. Men ved Jule- tid da er alle eet! Bonden salter sin Torsk og Aal og Sild ude fra Havboen, og denne faar sig Bondens Gris i Saltkarret og Faarelaar i Skorstenen. Thyboen samler sam- men til Jul i god Tid. Allerede Uger før Jul er alle Rutebiler og Postvog- ne og Tog ind til Hovedstaden. Thist- sted fulde af Mænd og Kvinder — det er Folkene selv, der tager ind og gør deres Indkøb i de festligt op- lystede Gader i den lille friske Fjord- by med den skønne hvidt skinnende Kirke, hvis Spir med Fløj og Hane rager op over Bankerne inde ved Bredningen under det høje Thys- trodige Aas. Belæstet med Pakker svinger i den skønne Decemberaften de Snese af Lastbiler og Fragtvog- ne ud fra Thisted paa Thylands Veje mod Syd, mod Nord, mod Øst og Vest — ud mod Bondelandet, over alle Holmene og Klitlandene, helt ud til Vesterhavets Kyst.

Bestemte Dage har de Unge This- stedur. De lægges helt ind under ul. Da søger Karl og Pige, Fisker- uget og Æsepige ind til det straalende Julemidtpunkt i Thy. Da er der fivigt paa Hoteller og Kroer — der er et vældigt Humør over den thya- dske Ungdom, navnlig dem fra Havsiden, hvor »vrigt den end søger al Missionshus, Kirke eller Forsam- lingshus. Thi Troen har et solidt Tag i store Dele af den thylandske Befolkning — væsentlig fordelt paa Indremissionen og Grundtvigianerne — med en hel Del Sektereri. En- over, der kommer i »Troens Ærin- de», er velkommen, og meget ind- samles fra Bønde og Havbo netop nu til Julen af de religiøse Organi- sationer — intet Barn skal gaa ud af Julen uden Glæden i Hænde. Men paa de sidste Indkøbsdage i den lysende By ved den dunkle Fjord under den vintergraa Decem- berhimmel, da samles Ungdommen herinde i festligt Samvær, mens Bonden selv og hans Kone passer deres Dyr. Han gaar stille derude og pusler saa smaat — alt skal gøres rent til Festen. Det Karl og Pige

maaske er faret lidt let henover, i Glæden over at skulle til Bys og gøre Juleindkøb, gør Husbondfolke- ne nu selv grundigt. Sti og Lo fejles, Bryggers og Gaardsplads renses, alt sættes paa Plads. Bonden gnider sig saa sindigt under Krydset paa sin Hest og sin Kø: Flyt sig saa, bette Bos, — hum sig, Maren, at æ kan faa gjort Jer i Stand til Helgen — nu er det Jul.

Ja — og saa er det Jul. Stillehed er over hele Landet — Kirkeklokkerne kimer fra By og Landsby, fra Holm til Fjord. De sidste Rutebiler suser oplyste ud over Vejene. Vognmanden har dob- belt Mandskab og topfyldt Læs. Ved alle Sideveje og Indkørsler staar stille og festkledte Folk og venter Pakker og Gæster — Julegæster, der skal hjem — hjem til Thy.

— Glædelig Jul — brøler Bilman- den — og skik Jer vel — saa kører vi!

Ved et fattigt lavt Hus helt ude paa Holmen staar en Række Smaa- bær. Bilmanden har et farligt Halloj med dem. Der er ingen Gæ- ster. Pær ligger paa Sygehus, Moer er i Stalden at malke — men sande- lig om ikke den rare Bilmand finder et Par Pakker — hvem mon de er fra?

— Det er nok Julemanden — skal I se — han stod herinde ved Tveds Plantage og spurgte efter Mads og Maren og Katrine — mon det ikke skulde være til jer?

— Jov — det er os — lyder det stille fra Børnene, og de ser paa hinanden — her er ingen Jubel — men en stille og inderlig Glæde over, at Julemanden virkelig stod inde ved selve Juletræsskoven i Tveds med Pakker til dem. De bæ- rer dem stille ind.

— Glædelig Jul — og skik jer wal — lyder Bilmandens juleglade Stemme efter dem. Det er ikke saa faa Julemandspakker, den gæve Bil- mand under stadigt opstemt Halloj fordeler paa sin Rute den sidste Tur selve Juleaften.

Og saa gaar Thybonden til sit Julebord. Havbo og Holmbo spi- ser Risengrød og kogt salt Torsk. Bonden spiser sin gode Flæsketeg med Rødkaal. Den salte Torsk spi- ser han første Juledag eller Nyk- aarsaften. Alle, der kan undværes for Dyrenes og de smaa Børns Pas- ning, søger til Kirkerne, hvis Klok- ker kimer og kalder — kalder til Fest og Fred over Julen i det æld- gamle Thy.

VÆNTAN

Kona doktorin, hin spækua frá Anna Svendsen, sat á divan- inum við höndunum kreptum upp um knæði. Hon rugaði sum í tonkum aftur og fram — trýsti hendurnar fast móti knæ- um og lyfti fótin upp og niður.

Ein vökur kona var hon, sum hon sat har, kroppsliga sera væl skapað, beinið so snøgt og klemt um kálvan, ein sovorðin finur rundingur niðan móti tjúkkam- um. Höndin, sum lá um knæ- ið, var hvít og fóst, og bæði hönd og armur hövdu hetta javna, snøgga lagið, ið tann fær, sum ikki hevur fingist við stør- vegis tungarbeiði. Andlitid var ljóst og væl dæmt, og so lá ein brúnur hákransur niður á ennið og fram við vangunum, ið gav andlitinum ein seran — kortini heldur kaldigan — álvarsdám.

Hon var ikki í góðum lagi, frá doktara Anna Svendsen, bor- in í heim suðuri á tí bláða, fagurlitaða Sællandi og nú flutt við manni sínum, doktara Hans Svendsen, til hesar koldu og veðurharðu oyggjar at búgva.

Oh! Harragud, hetta land og hetta landslag! — Eitt stað, ógóðsligt, oyði og fram øllum kenningum fjarskotið pláss! — Hvussu í allari víðu verð skuldi nokur livandi sál trívast her á hesum beru klettum við sjógos- inum standa inn í dyr og stovur og einum hvíldarleysum vindi og regni allar ársinstíðir?

Vegir og tún uppevjað og ikki uttan bardur at skiini. Eitt so ójævnt lag á veðri, ið her eisini var — sólskin og lýta í dag og so kaldur vindur og regntoka aftur í morgin — ein legðist og fekk ólekjandi søtt av slík- um. — — — Og so hesi løgnu fólk, ið eingin fekk skil ella greiðu á, sum ein var vinarligur við og sum vóru slirvin og stív- lig aftur í móti.

Tey, ið frægast skuldu eittast at vera, skapaðu sær so ræðu- liga fyrri tí fremmunda, høvdu lótur og tóku sær síður upp á, ið ikki vóru teimum í holdið bornir og tí bert blivu til látur- ligar keipur. — — — Og so hitt fólk! — — — smæi, og krupu burtur, smæddust fyrri sær sjálv- um og hildu seg ongatíð vera nóg góð at sýna seg fyrri tí fremmunda.

Oh! ein var, sum hann hoyrði ongastaðni heima, tveittur niður í eina kalda, óvilviga náttúru og millum eitt barbariskt, óvit- andi fólk, har ikki glógvði í nokrum. — — —

Ein kundi haft hug at tala við onkum, tosa av hjarta, og so vóru hesi sum sniglar, krupu inn í seg sjálvi og stóðu, sum vóru tey rættliga læst og ikki kundu ella ikki náddu at mæla mál. — — —

Hetta var nú jólaaftan. Oh! Harragud, jólaaftan, jólaaftan heima — — har heima millum sfni, lýtt og heimligt inni, og so tað heimliga, kenda friðarlagið av kirkjuklokkunum, sum ringdu jólaháttðina inn, og henda hugna-

liga brakanin av kavanum undir fótunum — — her sum næstan ongantíð var kavi — — bara kalt, kalt, óhugnaliga og illsliga kalt — og eingin kavi. Og teir upplystu handlar við fólkum út og inn, sum ynsktu »gleðiliga jóla» og hövdu eitt slíkt vælmeinaandi friðarlag á málinum, sum ein aldrin hoyrði her.

Og nú fór hann, Hans, avstað doktaraorindi út á bygd, beint nú tey skuldu fara til borðs og hava tað eitt sindur hugnaligt; og eitt lítið jólatræ hevði hon eisini fingið teimum, og tað hevði hon roynt at pynta við tí, hon hevði fyrri hönd, og nú stóð tað so einligt og burtur- gloymt inni í hinari stovuni.

Hvat brýggjaði hon seg um teirra barnakonur — ivaleyst kundu hesi fólk føða síni børn forutan at treingja hvørki til jarðamóður ella lækna. Var tað at undrast yvir, at hon var illsk og ikki vildi heilsa, tá hann fór avstað?

Tað var nú kortini kanska skeið? — — Hon visti, hvussu trupult hann hevði tað, og at tað sjálvandi var líka ringt og verri fyrri hann, sum skuldi ferðast hesar ringu og vandafullu leiðir — ofta í so ringum veðri, at tað var kanska ikki meir, enn teir komu fram.

Og so hesi ófýsilsiga húslögini at koma til og ongan at skilja seg ella at fata eitt læknastarv.

Hon reisti seg upp og fór yvir at vindeygnum og hugdi út. Ná var stjørnuglóvan úti; men vestanfyrri stóð ein heilur sorti, sum sá út at byrgja seg saman og lyfta seg meira og meira — líka sum so smálaga og seigliga upp á luftina. Og fyrri havinum stóðu eisini stór og svørt skýggj, eins og ætlaðu tey at stæða efin hinum. Já, hon skildi, at tað var ælingur í honum — hon hevði vant seg til, síðan hon kom, at leggja veðurlagið eitt sindur til merkis; tað var av tí, at óttin fyrri mannum ofta og títt fekk hana at spyrja ein og annan, helst av teimum eldru, hvussu til stóð, og hvussu ættin mundi vera.

Frú Anna læt gardinurnar falla niður fyrri aftur; hon skjáltaði og fór yvir at ovnum og breiddi hendurnar út at verma seg — tað var, sum hon henda seinra- part ikki fekk hita í kroppin, ennútt at væl var av eldi í ovni- num, og heitt tóktist at vera í stovuni.

Hvat pindi tað hana nú ikki, at hon skiltist so frá mannum! Hon visti og sá tað kanska best í hesi stund, nú tankarnir komu í flokkum inn á hana, hvussu hann hevði roynt at lyfta og lætta um hana, so væl hann kundi, og roynt at laga tað fyrri henni, at hon kundi kenna seg heimliga og gloyma tann gnag- andi longsil eftir heimlandinum Danmørk. Og nú kanska hann kom ikki aftur, kanska tey söust ikki aftur — hann fekk eina váta, ókenda grøv her um hesi beru útnes, og hon so aldrin fór at kenna náming hansara ella víta av honum meira.

